

Kalendarium górnicze – kwiecień

Kwiecień, pierwszy miesiąc wiosny, z całym jej urokiem i kaprysmi: zmiennością, rozdwojeniem między zimą i latem – jest jednym z najpiękniejszych miesięcy roku. Właśnie w tym miesiącu, jak na wiosnę przystało, swoje istnienie rozpoczęło wiele kopalń. Jednak i wówczas, jak nagle nawroty chłodu ścinają rozwijające się paki, tak wypadki i katastrofy zabrały niejednego górnika.

Już w dniach od 12 do 29 kwietnia 1803 r. uzyskała nadania dwie kopalnie zaliczane do tzw. kopalni Hulczyńskich (rejon Pietrzkowic, Hulczyna, Koblowa i Szulierzowic): **Stollen Floetz** i **Neue Floetz** będące początkowo własnością miejscowych ziemian. Przykładowo dobra szulierzowickie i Chałupki od II połowy XVII w. przez sto lat należały do zakonu jezuitów. Po jego sekularyzacji przez Habsburgów w 1787 r. Szulierzowice od cesarza kupił Karel Larisch, który następnie sprzedał je Fryderykowi Eichendorffowi. Ten na przełomie XVIII i XIX w. wybudował tam nowy pałac i założył rozległy, klasycystyczny ogród. W 1844 r. razem z dobrami hulczyńskimi i kopalniami zakupił je baron Salomon Mayer von Rothschild, wiedeński przedstawiciel bankierskiej rodziny z Frankfurtu nad Menem. S. M. v. Rothschild nie tylko władał dobrami i kopalniami na tym terenie – z jego inicjatywy powstało prywatne towarzystwo akcyjne Uprzywilejowana Kolej Północna Cesarza Ferdynanda (k. k. Privilegirte Kaiser-Ferdinands-Nordbahn, w skrócie KFNB), które w latach 1835-1856 wybudowało linię kolejową łączącą Wiedeń z Oświęcimiem (w założeniu pierwotnym: Wiedeń-Kraków). Baron Rothschild przywiózł również ze swej podróży do Egiptu mumię młodej Egipcjanki, która obecnie znajduje się w raciborskim Muzeum.

Salomon Mayer baron von Rothschild (1844-1875)

Hilary Przybylski, ostatni proboszcz-zakonnik Bożogrobców w chorzowskiej parafii p. w. św. Marii Magdaleny 21 kwietnia 1806 r. uzyskał powiększenie nadanej rok wcześniej kopalni **Neue Hedwig**, która przejęła tradycje i częściowo nazwę pierwszej eksploatowanej w Chorzowie od początku lat 80-tych XVIII w. kopalni Hedwig (Jadwiga).

W czasie gdy Napoleon szykował się do marszu na Moskwę, od 14 do 29 kwietnia 1812 r. uzyskała nadanie kolejna z kopalń hulczyńskich: **Thal Floetz**.

W dobrach hrabiów Ballestrem na terenie dzisiejszej Rudy Śl. 27 kwietnia 1819 r. rozpoczęto starania o nadanie kopalni **Catherina**, którą od końca XIX w. eksploatowano wraz z kopalnią Wolfgang.

Tradycje jednej z najdłuższej działających kopalń górnośląskich, kopalni Wirek-Polska, sięgają 10 kwietnia 1824 r., kiedy to hrabina Eugenia, wdowa po hr. Karolu Henckel v. Donnersmarck, w imieniu jego syna, Hugona, rozpoczęła starania o nadanie dla kopalni **Hugo** na wzgórzach pomiędzy Świętochłowicami, Rudą Śl. (dziś dzielnica Wirek) a Hajdukami (dziś dzielnica Chorzowa – Batory).

Kilka dni później, 23 kwietnia 1824 r. uzyskała nadanie gwarecka kopalnia **Emilia** w Orzeszu.

Kopalnia **Weichsel** w Brzezince pod Mysłowicami uzyskała nadanie 26 kwietnia 1834 r. dzięki staraniom m. in. kupca Loebla Danzigers i księżnej Luizy Sułkowskiej. W 1872 r. jej właścicielem została spółka „Handelsgesellschaft A. Klaus zu Mysłowitz”, będąca własnością spadkobierców Antoniego Klausy.

Na terenie Chropaczowa pod Świętochłowicami hrabia Karol Łazarz Henckel von Donnersmarck 13 kwietnia 1836 r. uzyskał nadanie dla kopalni **Merkur**, której połowa należała do kupców bytomskich Ignacego Sobczyka i Izaaka Freunda. Rok później ich udziały wykupił Karol Godula.

Hrabia Aleksander Mieroszewski, burmistrz Mysłowic, Fryderyk Gawron, L. Danziger, Antoni Kołodziejki z Szopienic i Franz Winckler 29 kwietnia 1837 r. rozpoczęli starania o nadanie kopalni **Danzig** w Mysłowicach.

W 1855 r. właścicielką kopalni została Waleska von Thiele-Winckler.

Antoni Kołodziejki z Szopienic, L. Danziger z Mysłowic i Karol Voss z Dąbrowy uzyskali 17 kwietnia 1839 r. nadanie dla kopalni **Wanda** w Brzezince pod Mysłowicami. Już dwa lata później całość wykupił L. Danziger, a po kilku zmianach właścicieli w 1869 r. została przejęta przez Antoniego Klausę i skonsolidowana z jego kopalnią Przemsza.

Od dnia 30 kwietnia 1841 r. posiadała nadanie kopalnia **Köpfeloben** w Rudzie Śl., która została po 1885 r. przyłączona do kopalni Hugo-Zwang.

Rok później, 28 kwietnia 1842 r. rozpoczęły się starania Alberta von Sallawa i Franciszka Wincklera o nadanie kopalni **Wujek**. Udziały v. Sallawy kupili w 1851 r. Edward i Gustaw Kramsta, po których w 1884. przeszły na własność gwarectwa „von Kramsta”.

Kopalnia **Abendstern** (po 1922 r. **Jutrzenka**) w Dąbrowce Małej pod Katowicami uzyskała nadanie 26 kwietnia 1843 r. Miała wielu współwłaścicieli. Od 1856 r. połowa należała do spółki „Schlesische A. G. für Bergbau und Zinkhüttenbetrieb”, która w 1866 r. odstąpiła je spółce „Georg von Giescheserben”.

Jeden z szybów kopalni „Wieczorek” (dawniej Giesche). Za: „<http://www.giszowiec.sewera.pl>”

W należących do Karola Łazarza Henckel von Donnersmarck (ze świerklanieckiej, protestanckiej linii tego rodu) Świętochłowicach pomiędzy 18 a 27 kwietnia 1844 r. uzyskała nadanie kopalnia **Falvabahnhoff**, która od 1872 r. weszła w skład kopalni Dueutschalnd (po 1922 r. Polska).

Rok po przejęciu dóbr Hulczyńskich przez barona Rothschilda 24 kwietnia 1845 r. uzyskała nadanie kopalnia **Frederike Auguste**.

Starania o nadanie kopalni **Emanuelstrost** w Chełmie pod Tychami 7 kwietnia 1846 r. podjęli wraz ze współnikami kupcy Loebel Perls i L. Danziger. Po 1871 r. stopniowo kopalnię wykupił Gustaw Rufer.

Z połączenia pól górniczych Oscar (nad. w 1840 r.) i Hypolith (w 1841 r.) 15 kwietnia 1856 r. utworzono w rudzkich dobrach Ballestremów skonsolidowaną kopalnię **Oscar**, która – podobnie jak kopalnia Catharina – była eksploatowana wraz z kopalnią Wolfgang.

W Szopienicach koło Katowic 29 kwietnia tego samego 1856 r. kupiec Gustaw Drescher z Wrocławia i dziedziczka fortuny Marii i Franciszka Winklerów, Valeska von Tiele-Winckler uzyskali nadanie dla kopalni **Teichmannshoffnung**, która w latach 1860-1865 została wykupiona przez firmę „Georg von Giesches Erben”, a w 1883 r. włączona do kopalni Giesche.

Tego samego dnia G. Drescher i V. v. Tiele-Winckler uzyskali też nadanie dla kopalni **Wildsteinssegen** w Rożdżeniu pod Katowicami. Po przejęciu większości udziałów przez spółkę „Georg von Giesches Erben” w 1883 r. włączono ją do kopalni Giesche.

Dnia 25 kwietnia 1857 r. uzyskała nadanie w Bobrku pod Bytomiem pierwsza (stara) kopalnia **Bobrek**, która od 1882 r. do 1922 r. wchodziła w skład skonsolidowanej kopalni Paulus-Hohenzollern, a następnie odzyskała samodzielność, jako kopalnia Gräfin Johanna (od 1945 r. – Bobrek).

W Niewiadomiu Górnym koło Niedobczyc pod Rybnikiem 12 kwietnia 1859 r. Franz Strahler uzyskał nadanie dla kopalni **Beatensglück**. Prawie do końca XIX w. kopalnia należała do jego spadkobierców i była eksploatowana razem z kopalniami „Keiserin Elisabeth”, „Franz Joseph”, „Wien” oraz „Neue Oeyenhausen”.

W wyniku połączenia kopań i pól górniczych Caroline, Hohenlohe, Maria, August, Alfred i Hütte 13 kwietnia 1869 r. powstała na terenie Wełnowca (dziś dzielnica Katowic) kopalnia **Hohenlohe**, której właścicielem był Hu-

go zu Hohenlohe-Oehringen, od 1861 r. udziałowy książe na fideikomisie Ujazd-Byczyna.

Na obszarze byłego Królestwa Polskiego i całego zaboru rosyjskiego 28 kwietnia 1892 r. została wprowadzona rosyjska **Ustawa o przemyśle górniczym**.

Hrabiowie Hugo II, Łazarz IV i Artur Henckel von Donnersmarck z bytomsko-siemianowickiej linii tego rodu 3 kwietnia 1897 r. doprowadzili do połączenia nadanych w latach 1825-1874 pól górniczych pod Radzionkowem i w ten sposób powstała skonsolidowana kopalnia **Radzionków** (do 1922 r. – **Radzionkau**).

Minister Przemysłu i Handlu rozporządzeniem z 2 kwietnia 1919 r. w przedmiocie podziału b. Królestwa Kongresowego na **okręgi górnicze** utworzono na tym terenie urzędy górnicze w Warszawie, Częstochowie, Dąbrowie Górniczej i Radomiu.

W dniach 16-17 kwietnia 1923 r. w Warszawie odbył się **zjazd naczelników wyższych urzędów górniczych** z całej Polski, podczas którego narodził się pomysł ujednoczenia prawa górniczego.

Ustawą z 11 kwietnia 1924 r. o władzach górniczych określono **zakres działania władz górniczych** w Polsce, uznając, że do czasu ujednoczenia prawa górniczego kompetencje urzędów górniczych opierają się na dotychczasowych prawach dzielnic porozbiorowych.

W rybnickiej kopalni **Rymer** 4 kwietnia 1946 r. doszło do tąpnięcia, które zabiło dwóch górników. Jeden zginął.

Przez połączenie kopalń Ludwik i Concordia 1 kwietnia 1958 r. powstała kopalnia **Ludwik-Concordia**, którą w 1970 r. połączono z kopalnią Mikulczyce-Rokitnica, tworząc kopalnię Rokitnica.

Przy głębieniu szybu kopalni **Moszczenica** pod Wodzisławiem 8 kwietnia 1959 r. na poziomie 243 m o godz. 23.30 na 70 min. zabrakło prądu, co spowodowało zatrzymanie pracy wentylatorów i nagromadzenie się metanu. Po przywróceniu dopływu prądu nastąpił wybuch, który zabił 9 górników. Dziesięciu odniosło ciężkie obrażenia.

Dnia 11 kwietnia 1960 r. w porozumieniu z Prezesem Wyższego Urzędu Górniczego Minister Górnictwa i Energetyki wydał zarządzenie w sprawie **wzmocnienia stanu bezpieczeństwa pracy i pewności ruchu** w kopalniach węgla.

Gwałtowny wypływ wody ze zbiornika podziemnego w zrobach do chodnika wentylacyjnego drążonego na głębokości 420 m kopalni **Klimontów** pod Sosnowcem zabił 17 kwietnia 1962 r. 5 górników.

Z dniem 1 kwietnia 1964 r. została zlikwidowana upadła kopalnia **Kochłowice C** przy kopalni Wujek, eksploatowana od 1955 r.

W rudzkiej kopalni **Walenty-Wawel** 22 kwietnia 1967 r. doszło do wybuchu pyłu węglowego w czasie urabiania materiałem wybuchowym. W jego wyniku śmierć poniosło 4 górników, 16 było ciężko rannych a po kilku dniach 8 z nich zmarło.

Szyb Franciszek kopalni Walenty-Wawel. Za: <http://www.ledziny.pl/>

Prezes Rady Ministrów, Piotr Jaroszewicz, 12 kwietnia 1971 r. wydał **rozporządzenie w sprawie nabywania, przechowywania i używania środków strzałowych** w zakładach górniczych.

W kopalni **Barbara-Chorzów** 21 kwietnia 1980 r. doszło do zerwania tamy, która zamykała nadpoziomowo pochylnię likwidowaną posadzką hydrauliczną. Posadzka wdarła się do upadkowej, którą drażyło ośmiu górników: siedmiu z nich utonęło zamulonych, jeden doznał poważnych obrażeń.

Dnia 1 kwietnia 2003 r. wybuch metanu w pokładzie 364 na poziomie 740-640 m zabił w rejonie ściany 108 kopalni Brzeszcze pod Oświęcimiem jednego górnika, a jedenastu poważnie poparzył.

Ustawą z 20 kwietnia 2004 r. dokonano implementacji dyrektywy europejskich określających minimalne wymagania dla wyrobów stosowanych w zakładach górniczych do ustawy Prawo geologiczne i górnicze.

Roman Adler